

Respect pentru oameni și cărți

<i>Capitolul I.</i>	Atlas	805
<i>Înălțat</i>	Utopia lăcomiei	867
<i>până</i>	Anti-lăcomie	943
<i>de către</i>	Anti-viață	999
<i>vânătorii</i>	Păzitorii fraților lor	1051
<i>mai</i>	Concertul eliberării	1115
<i>Capitolul VII.</i>	„La telefon John Galt”	1158
<i>Capitolul VIII.</i>	Egoistul	1241
<i>Capitolul IX.</i>	Generatorul	1307
<i>Capitolul X.</i>	În numele a ceea ce e mai bun în noi	1331

SPÂRSIT

Partea a II-a

ORI-ORI

383	O mulțime de cărți deosebite	Cărțile V
384	Arătătorii	Cărțile VI
385	Şerbul	Cărțile VII
386	Cotiturile	Cărțile VIII
387	Soldașul	Cărțile IX
388	„Mărturisirea lui Mihailo”	Cărțile X
389	Moralitatea este crimin	Cărțile XI
390	Săpătunări împotriva noastră	Cărțile XII
391	Cărțile dozeșteți	Cărțile XIII

Respect pentru oameni și cărți

Melodia

— Cine e John Galt?

Lumina era slabă, iar Eddie Willers nu putea să distingă trăsăturile de pe fața vagabondului. Îi pusește întrebarea direct, fără să schițeze niciun gest. Dar câteva raze galbene din soarele care răsărea la capătul îndepărtat al străzii i-au luminat ochii, iar ochii aceia se uitau fix la Eddie Willers, sfidători și împietriți – ca și când întrebarea ar fi fost adresată chiar neliniștii fără cauză dinăuntrul lui.

— De ce-ai zice așa ceva? a întrebat Eddie Willers cu o voce încordată.

Vagabondul s-a sprijinit de tocul ușii; o prismă de sticlă, spartă, din spatele său a reflectat galbenul metalic al cerului.

— Ce te interesează? l-a întrebat.

— Nu mă interesează, a răspuns Eddie Willers foarte repede.

A băgat grăbit mâna în buzunar. Vagabondul i-a tăiat calea și i-a cerut un ban, iar după aceea și-a continuat tirada, ca și când ar fi vrut să termine episodul, să-l omoare și să amâne problemele pentru secvența următoare. Erau atâtăia oameni care cerșeau pe străzi mai nou, că nici nu mai era necesar să le ascultă poveștile, iar el chiar n-avea nicio intenție să asculte amănuntele care alcătuiau disperarea acestui vagabond.

— Du-te și ia-ți o cafea, a zis el, întinzându-i o monedă umbrei fără față.

— Mulțumesc, domnule, a zis vocea, dezinteresată, iar capul s-a înclinat pentru un moment. Fața era înnegrită de vînt, brăzdată de liniile sfârșelii și ale resemnării clinice; ochii erau inteligenți.

Eddie Willers și-a continuat drumul, întrebându-se de ce avea senzația aceasta ciudată de teamă în fiecare zi, la aceeași oră. Nu, s-a gândit, nu teamă, n-are de ce să-mi fie frică, ci mai degrabă o imensă, difuză anxietate, fără vreun motiv sau obiect. Se obișnuise cu senzația, dar nu reușea să găsească nicio explicație pentru ea; cu toate acestea, vagabondul se comportase ca și când ar fi știut ce simțea Eddie, ca și când ar fi știut că el era cel care trebuia să simtă asta, ba mai mult: ca și când ar fi știut motivul.

Eddie Willers și-a îndreptat umerii, încercând să-și impună o disciplină. Trebuia să pună punct, s-a gândit; începea să-și imagineze tot

felul de lucruri. A fost aşa dintotdeauna? Avea treizeci și doi de ani. A încercat să-și aducă aminte. Nu, nu fusese aşa dintotdeauna; dar nu putea să-și aducă aminte când începuse. Senzația apărea din senin, la intervale arbitrară de timp, iar acum apărea mai des ca niciodată. E amurgul, s-a gândit; urăsc amurgul.

Norii și reflexiile lor în zgârie-nori aveau nuanțe de maro, precum o pictură veche în ulei, precum culoarea unei capodopere care începea să se scorojească. Dările lungi de mizerie se prelingeau de pe turnuri de-a lungul pereților abrupti, în putrefacție. Sus, pe latura unui turn, era o gaură de forma unui fulger împietrit, lung cât zece etaje. Un obiect ascuțit tăia cerul deasupra acoperișurilor; era o jumătate de spirală, încă ținând înăuntrul ei strălucirea apusului; frunza aurie desprinsese deja coaja celeilalte jumătăți. Strălucirea era roșie și nemîșcată, precum reflexia unui foc: nu un foc aprins, ci unul care se stingea și pe care nu-l mai puteai aprinde niciodată.

Nu, s-a gândit Eddie Willers, nu era nimic neobișnuit în felul în care arăta orașul. Totul era la fel ca întotdeauna.

A mers mai departe, aducându-și aminte că se grăbea să ajungă la birou. Nu-i plăcea sarcina pe care trebuia s-o îndeplinească la întoarcere, dar cineva trebuia s-o facă. Așa că n-a mai încercat să tragă de timp și a iuțit pasul.

A cotit pe o stradă lăturalnică. În spațiul îngust dintre siluetele întunecate ale unor clădiri, ca printr-o ușă întredeschisă, a văzut pagina unul calendar gigantic, suspendat în aer.

Era calendarul pe care primarul New Yorkului îl înălțase anul trecut deasupra unei clădiri, ca cetățenii să știe ce zi a lunii era și cât era ceasul doar ridicând privirea către calendarul public. Un dreptunghi alb atârnat deasupra orașului, împărțindu-le oamenilor de pe străzile de dedesubt o dată oarecare, ca și cum ar fi împărțit niște pliante. În lumina ruginie a apusului din seara asta, dreptunghiul spunea: 2 septembrie.

Eddie Willers s-a uitat în altă parte. Niciodată nu-i plăcuse calendarul acela. Îl răvăsea într-un anume fel, pe care nu-l putea explica sau defini. Sentimentul părea să se îmbine perfect cu starea lui de disconfort; avea aceleași caracteristici.

Dintr-odată s-a gândit că era o frază, un fel de citat care exprima exact ce îi inspira acum calendarul. Dar nu putea să-și aducă aminte ce era. A mers mai departe, încercând să prindă o propoziție care atârnă în mintea lui ca o formă goală pe dinăuntru. Nu putea nici s-o umple, nici să și-o alunge din gânduri. S-a uitat iarăși la calendar. Dreptunghiul alb trona deasupra acoperișurilor, decretând cu fermitate: 2 septembrie.

Eddie Willers și-a întors privirea către stradă, înspre o tarabă cu legume de pe veranda unei case de cărămidă. A văzut o grămadă de morcovi portocalii și verdele proaspăt al cepelor. A văzut o perdea curată și albă în bătaia vântului, în spatele unui geam deschis. A văzut un autobuz, bine strunit, luând colțul. S-a întrebat de ce e din nou sigur pe el, iar după aceea, de ce a simțit nevoia bruscă și inexplicabilă ca toate asta să nu fie lăsate la vedere, neprotejate în fața spațiului gol de deasupra.

Când a venit pe Fifth Avenue, se uita mereu în vitrinele magazinelor pe lângă care trecea. Nu era acolo nimic din ce și-ar fi dorit sau ar fi avut nevoie să cumpere, dar îi plăcea să privească toată parada aceea de bunuri, orice bunuri, obiecte produse de oameni, pentru a fi folosite de oameni. Îi plăcea imaginea unei străzi prospere, chiar dacă unul din patru magazine dăduse faliment, iar vitrinele lui erau întunecate și goale.

Nu știa de ce s-a gândit, dintr-odată, la stejarul său. Nu era nimic care să-i fi adus aminte de el. Dar s-a gândit la el și la verile din copilărie, de la conacul Taggart. Mare parte din copilărie și-o petrecuse alături de copiii familiei Taggart și acum lucra pentru ei, aşa cum și tatăl și bunicul lui lucraseră pentru tatăl și bunicul lor.

Marele stejar era pe un deal de lângă Hudson, izolat într-o parte a curții conacului Taggart. Când avea șapte ani, lui Eddie Willers îi plăcea să meargă acolo și să privească stejarul. Fusese acolo vreme de secole și el credea că va fi acolo mereu. Rădăcinile lui se strângeau înăuntru dealului ca un pumn cu degetele îngropate în pământ și Eddie se gândea că, dacă un gigant ar fi vrut să-l smulgă din rădăcini, n-ar fi putut și ar fi smuls tot dealul și tot pământul odată cu el și-ar fi fost ca o mină la capătul unei sfori. Se simțea în siguranță în prezența stejarului; era ceva ce nu putea fi clintit sau amenințat de nimic; era un simbol al forței, era cel mai puternic lucru pe care-l întâlnise vreodată.

Într-o noapte, stejarul a fost lovit de un fulger. Eddie l-a văzut în dimineața următoare. Era rupt în două, iar el s-a uitat în trunchiul lui ca în gura de evacuare a unui tunel întunecat. Trunchiul fusese o carcăsa goală; inima lui putrezise cu mult timp în urmă; nu mai era nimic înăuntru, doar un strat subțire de praf care se împrăștia la cea mai mică adiere a vântului. Forța vie fusese pierdută, iar forma pe care o lăsase în urmă nu putuse să supraviețuască fără ea.

Mulți ani după aceea, auzise undeva că ar fi bine pentru copii să fie protejați de soc, de prima lor întâlnire cu moartea, durerea sau frica. Dar lucrurile astăzi nu-i lăsaseră niciodată cicatrice; pentru el, socul fusese, mai degrabă, momentul în care a privit în gaura neagră a trunchiului. Fusese

o trădare imensă, cu atât mai teribilă cu cât nu putea să-și dea seama care anume era obiectul acestei trădări. Nu era el, știa, nici încrederea lui; era altceva. A stat acolo o vreme, fără să scoată un sunet, iar apoi a mers înapoi în casă. N-a vorbit cu nimeni despre asta niciodată.

Eddie Willers a dat din cap când cáráitul unui mecanism ruginit care schimba culoarea semaforului l-a oprit la marginea unei borduri. Era furios pe el însuși. Nu exista niciun motiv pentru care ar fi trebuit să-și aducă aminte de stejarul acela tocmai acum. Nu mai însemna nimic pentru el, doar o ușoară tristețe – și, undeva înăuntrul lui, o picătură de durere mișcându-se puțin și dispărând, precum un strop de ploaie pe suprafața unui geam, prelingându-se sub forma unui semn de întrebare.

Nu voia să lege clipele de tristețe de copilăria lui; își iubea amintirile: fiecare zi pe care și-o amintea părea inundată într-o lumină blândă și miraculoasă. Era ca și când – aşa i se părea – câteva raze din lumina aceea treceau în prezentul lui: nu raze, mai mult niște puncte luminoase care dădeau o strălucire de moment slujbei sale, apartamentului său gol, cursului tăcut șimeticulos al existenței lui.

S-a gândit la o zi de vară când avea zece ani. În ziua aceea, într-un luminîș, ființa cea mai dragă din întreaga lui copilărie îi spuse ce se vor face ei când vor fi mari. Cuvintele erau dure și scânteietoare, precum razele soarelui. A ascultat cu admiratie și uimire. Când fusese întrebat ce vrea să se facă, a răspuns într-o clipă:

— Orice e bine, și a adăugat repede: tu trebuie să faci ceva grozav... Vreau să zic, noi doi împreună.

— Ce? a întrebat ea.

El a zis:

— Habar n-am. De asta trebuie să ne dăm seama. Nu doar despre ce-ai zis tu. Nu doar despre afaceri și despre cum să-ți câștigi existența. Despre cum se câștigă bătăliile, despre cum se salvează oamenii din incendii, despre cum se escaladează munții.

— De ce? a întrebat ea.

El a zis:

— Preotul a zis duminica trecută că trebuie să descoperim tot ce-i mai bun înăuntrul nostru. Care crezi că-i lucrul cel mai bun dinăuntrul nostru?

— Nu știu.

— O să trebuiască să ne dăm seama.

Ea n-a răspuns; se uita în altă parte, de-a lungul căii ferate.

Eddie Willers a zâmbit. Acum douăzeci și doi de ani zise că orice e bine. Deviza asta rămăsese neschimbată de atunci; celealte întrebări se

pierduseră în mintea lui; fusese prea ocupat să și le pună din nou. Dar încă i se părea firesc ca cineva să facă ce era bine; niciodată nu înțelesese cum oamenii ar putea să vrea să facă altceva; dar înțelesese că făceau altceva. Încă părea extrem de simplu și de neînțeles pentru el: simplu pentru că lucrurile ar trebui să fie bune și de neînțeles pentru că nu erau. Știa că nu erau. S-a gândit la asta când a luat colțul și a ajuns în fața clădirii imense a Taggart Transcontinental.

Clădirea era cea mai înaltă și mai impunătoare construcție de pe stradă. Eddie Willers zâmbea de fiecare dată când o vedea. Geamurile ei nu erau sparte, spre deosebire de cele ale vecinilor. Contururile ei brăzdau cerul, fără vreun colț care să stea să cadă sau vreo streașină spartă. Părea să fie undeva sus, deasupra timpului, neatinsă. O să fie pentru totdeauna aici, s-a gândit Eddie Willers.

De fiecare dată când intra în clădirea companiei Taggart, se simtea ușurat și în siguranță. Acesta era un loc al competenței și al puterii. Podelele holurilor erau oglinzi din marmură. Dreptunghiurile înghețate ale instalațiilor electrice erau corpuri de lumină solidă. În spatele pereților de sticlă, coloane întregi de fete stăteau în fața unor mașini de scris, bătaia degetelor pe clape era precum sunetul roților trenului. Și, ca un ecou, o ușoară cutremurare cuprindea pereții, din când în când, venind de undeva de sub clădire, din tunelurile marelui terminal, de unde trenurile porneau să străbată continentul și unde se opreau după ce îl străbăteau din nou, aşa cum au pornit și s-au oprit generație după generație. Taggart Transcontinental, s-a gândit Eddie Willers, „De la un ocean la altul” – sloganul semet al copilăriei sale, strălucind mult mai tare și fiind mai sfânt decât orice poruncă a Bibliei. „De la un ocean la altul, pentru totdeauna” – s-a gândit Eddie Willers, ca și cum ar fi reinaugurat-o, în timp ce mergea prin holurile curate lună către inima clădirii, spre biroul lui James Taggart, președinte al Taggart Transcontinental.

James Taggart stătea la birou. Arăta ca un bărbat de vârstă a doua, aproape de cincizeci de ani, care a intrat în viață direct din adolescență, fără a trece prin stadiul intermedian al tinereții. Avea o gură îngustă, încordată, și câteva fire de păr se țineau cu dinții de fruntea lui pleșuvă. Avea o oarecare dezordine în mișcări, poziția lui era lipsită de centru de greutate, ca și când i-ar fi sfidat corpul înalt, zvelt, un corp de o eleganță firească pentru o poză aristocratică, dar, în același timp, transformată în stângăcia unui grobian. Pielea feței îi era palidă și fină. Ochii îi erau palizi și împăienjeniți, cu o privire care se deplasa încet, fără să se opreasca vreodată cu adevărat, pendulând prin lucruri cu o ranchiușă eternă, îndreptată împotriva existenței lor. Părea bătrân și sleit. Avea treizeci și nouă de ani.

— Și-a ridicat iritat capul când s-a deschis ușa.

— Nu mă deranja, nu mă deranja, nu mă deranja, a zis James Taggart. Eddie Willers s-a îndreptat către birou.

— E important, Jim, a zis, fără să ridice vocea.

— Bine, bine, ce s-a-ntâmplat?

Eddie Willers s-a uitat la harta de pe peretele biroului. Culorile ei păliseră sub sticlă și se întreba căți președinți de la Taggart au stat în fața ei și pentru cât timp. Căile Ferate Taggart Transcontinental, rețeaua de linii roșii care brăzda corpul decolorat al țării, de la New York până la San Francisco, arăta precum un sistem de vase de sânge. Arăta ca și când, cu mult timp în urmă, săngele își oprișe singur cursul prin artera principală și, sub presiunea propriei abundențe, se dispersase în direcții arbitrare prin toată țara. O linie roșie își facea loc din Cheyenne, Wyoming, până în El Paso, Texas, Linia Ferată Rio Norte a Taggart Transcontinental. Noi linii fuseseră adăugate recent, iar rețeaua roșie fusese extinsă la sud de El Paso, dar Eddie Willers s-a întors cu repeziciune când privirea i s-a oprit în acel loc.

S-a uitat la James Taggart și a zis:

— E vorba despre Linia Rio Norte. A observat expresia lui Taggart, când se îndrepta înspre un colț al biroului. A mai fost un accident.

— Accidente feroviare se întâmplă în fiecare zi. Trebuia să mă deranjezi pentru atâtă lucru?

— Știi ce vreau să zic, Jim. Linia Rio Norte e o ruină. Șinele sunt terminate. De la un capăt la celălalt.

— Facem sine noi. — „Iuia și nește nu și de...“ Eddie Willers a continuat ca și când n-ar fi primit niciun răspuns:

— Șinele sunt terminate. N-are niciun sens să punem trenurile să meargă pe-acolo. Oamenii nu mai vor să urce în ele.

— Nu există nicio companie de transport feroviar în țara asta care să nu aibă câteva linii care să funcționeze cu probleme. Nu suntem singurii. E o problemă națională – o problemă națională temporară.

Eddie s-a uitat la el în tăcere. Ceea ce-i nu-i plăcea lui Taggart la Eddie Willers era obiceiul lui de a se uita fix în ochii oamenilor. Ochii lui Eddie erau albaștri, mari și întrebători; avea părul blond și o față pătrăoasă, complet lipsită de orice alte trăsături care să atragă atenția, în afară de fixitatea și de uimirea fățișe.

— Ce vrei? a izbucnit Taggart.

— Am venit să-ți spun ceva ce trebuie să știi, pentru că cineva trebuie să ți-o spună.

— Că nu ne permitem încă un accident?

— Că nu ne permitem să abandonăm linia Rio Norte.

James Taggart își îndrepta capul foarte rar; când se uita la oameni, o făcea ridicându-și sprâncenele și fixându-și privirea înainte chiar de sub fruntea lui pleșuvă.

— Cine a zis că o să abandonăm linia Rio Norte? a întrebat el. Nu s-a pus niciodată problema să abandonăm linia Rio Norte. Mă irită numai ideea că te-ai gândit la aşa ceva. Mă irită foarte tare.

— Dar n-am ajuns la timp niciodată în ultimele şase luni. N-am făcut niciun drum fără vreo defecțiune, majoră sau minoră. Ne pierdem toți călătorii, unul după altul. Cât crezi c-o să mai rezistăm?

— Ești pesimist, Eddie. N-ai încredere. Oamenii ca tine fac să se prăbușească moralul unei organizații.

— Vrei să spui că n-o să facem nimic cu Rio Norte?

— N-am zis asta. De îndată ce primim şinele alea noi...

— Jim, n-o să fie nicio shină nouă. A văzut genele lui Taggart ridicându-se. Vin direct de la Associated Steel. Am vorbit cu Orren Boyle.

— Și ce-a zis?

— A vorbit o oră jumătate încontinuu și nu mi-a dat niciun răspuns concret.

— De ce l-ai deranjat? Mi se pare că prima comandă de şine trebuia să fie gata abia într-o lună.

— Și înainte de asta trebuia să fie gata acum trei luni.

— Circumstanțe neprevăzute. Peste puterile lui Orren.

— Și înainte de asta trebuia să fie gata acum şase luni. Jim, am așteptat ca Associated Steel să ne livreze şinele alea vreme de treisprezece luni.

— Și ce vrei să fac eu? Nu pot să-i conduc eu afacerea lui Orren Boyle.

— Vreau să înțelegi că nu mai putem aștepta.

Taggart a întrebat încet, cu vocea pe jumătate zeflemitoare, pe jumătate prudentă:

— Ce-a zis soră-mea?

— Nu se întoarce decât mâine.

— Și ce vrei să fac eu?

— Asta rămâne să hotărăști tu.

— Ei bine, orice urmează să zici, sunt sigur că o să-mi vorbești despre ceva – iar acel ceva e Rearden Steel.

Eddie n-a răspuns din prima, iar după aceea a zis încet:

— Bine, Jim, n-o să vorbesc despre Rearden Steel.

— Orren e prietenul meu.

N-a venit niciun răspuns.

— Mă irită atitudinea ta. Orren Boyle o să livreze şinele alea în cel mai scurt timp posibil. Şi atâta timp cât el nu le livrează, nimeni nu poate să dea vina pe noi.

Respect Jim! Despre ce vorbeşti? Nu înțelegi că linia Rio Norte e făcută bucăți? – şi dacă dă cineva vină pe noi, şi dacă nu.

— Oamenii ar fi înghiţit în sec – trebuia să înghiţă în sec – dacă nu erau ăştia de la Phoenix-Durango. A văzut cum faţa lui Eddie se întunecă. Nimeni nu s-a plâns de Rio Norte până n-au apărut ăştia de la Phoenix-Durango.

— Phoenix-Durango face o treabă excelentă.

— Imaginează-ţi o jucărie, care se numeşte Phoenix-Durango, concurență cu Taggart Transcontinental! Nu era decât o rută locală de lapte acum zece ani.

— Au preluat cea mai mare parte a transportului de marfă în Arizona, New Mexico şi acum au intrat în Colorado. Taggart n-a răspuns. Jim, nu putem pierde Colorado. E ultima noastră speranță. E ultima speranță a tuturor. Dacă nu ne adunăm, o să pierdem toate companiile mari în favoarea celor de la Phoenix-Durango. Am pierdut sondele de petrol Wyatt.

— Nu înțeleg de ce vorbește toată lumea despre sondele de petrol Wyatt.

— Pentru că Ellis Wyatt e un copil-minune care...

— Să-l ia naiba pe Ellis Wyatt!

Oare puțurile alea de petrol, s-a gândit Eddie dintr-o dată, nu aveau ceva în comun cu vasele de sânge de pe hartă? Nu era aceea direcția în care Taggart Transcontinental a curs de-a lungul țării, acum mulți ani, o soartă ce acum pare incredibilă? S-a gândit la puțurile de petrol, scuipând un lichid negru care se scurgea de-a lungul continentului mai repede decât puteau să-l transporte trenurile de la Phoenix-Durango. Sonda aia de petrol fusese doar un petec stâncos în munții Colorado, despre care se spunea că secase cu mult timp în urmă. Tatăl lui Ellis Wyatt reușise să-și stoarcă un căștig modest din puțurile secate de petrol. Acum părea că cineva a făcut o injecție cu adrenalina în inima muntelui, iar inima începusese din nou să bată și săngele negru țășnise printre stânci – bineînțeles că e sânge, s-a gândit Eddie Willers, pentru că săngele trebuie să hrănească, să dea viață, iar asta era ceea ce făcuse Wyatt Oil. Făcuse ca puțurile goale să fie iarăși gâlgăitoare, pușește temeliile unor orașe noi, centrale noi, fabrici noi într-o regiune pe care nici n-o văzuse cineva pe vreo hartă. Fabrici noi, s-a gândit Eddie Willers, într-un moment în care profiturile din livrare ale marilor companii petroliere scădeau văzând cu ochii, în fiecare an; o nouă sondă de petrol într-un moment în care pompele erau oprite în fiecare dintre marile sonde; o nouă regiune industrială unde nimeni nu se aștepta la

altceva decât la vaci și la sfeclă. Unui om îi reușise, și-i reușise în opt ani; asta, s-a gândit Eddie Willers, era ca în poveștile pe care le citise în cărțile de școală și în care nu crezuse cu adevărat niciodată, poveștile bărbaților care trăiau în zilele de început ale țării. Își dorea să-l întâlnească pe Ellis Wyatt. Se vorbea foarte mult despre el, dar puțini îl întâlniseră față-n față; venea foarte rar la New York. Se spunea că avea treizeci și trei de ani și că era iute la mânie. Descoperise o cale să reînvie puțurile de petrol secate și a început să le resusciteze.

— Ellis Wyatt e un ticălos nesătul, care nu umblă decât după bani, a zis James Taggart. Din punctul meu de vedere, sunt lucruri mai importante în viață decât să faci bani.

— Despre ce vorbești, Jim? Ce legătură are asta cu...

— Pe lângă asta, ne-a tras-o pe la spate. Am avut o colaborare excelentă cu sondele de petrol Wyatt ani buni. Pe vremea bătrânului Wyatt, rulam un tren de cisterne feroviare pe săptămână.

— Vremea bătrânului Wyatt a trecut, Jim. Phoenix-Durango rulează două trenuri de cisterne feroviare pe zi pe aceeași rută – și ajung la timp.

— Dacă ne-ar fi oferit timpul necesar să creștem odată cu el...

— N-are timp de pierdut.

— La ce se aşteaptă? Să renunțăm la toți clienții noștri, să sacrificăm interesele întregii țări și să-i punem la dispoziție toate trenurile noastre?

— Nu. Nu se aşteaptă la nimic. Tot ce face e să lucreze cu Phoenix-Durango.

— Eu cred că e doar un ticălos distructiv și lipsit de scrupule. Un neobrăzat irresponsabil, care e supraestimat de toată lumea. Era surprinzător să auzi o asemenea patimă în vocea calmă a lui James Taggart. Nu sunt atât de sigur că sondele astă de petrol sunt o realizare chiar atât de benefică. Mi se pare că a dat peste cap toată economia țării. Nimici nu se aştepta de la Colorado să devină un stat industrial. Cum putem să avem vreo siguranță și să planificăm ceva, dacă mereu se schimbă totul?

— Doamne Dumnezeule, Jim! El...

— Da, știi, știi, face bani. Dar, din punctul meu de vedere, nu astă e criteriul care dă valoarea unui om în societate. Și, în ceea ce privește petroful, s-ar tări și el până la noi și și-ar aştepta rândul lângă toți ceilalți și n-ar cere mai multe trenuri decât i se cuvin, dacă n-ar exista Phoenix-Durango. Nimici nu poate să dea vina pe noi.

Presiunea din pieptul și din tâmpilele lui, s-a gândit Eddie Willers, era dovada efortului pe care-l făcea; se decisese să lămurească problema astă

o dată pentru totdeauna, iar totul era atât de limpede, s-a gândit, că nimic n-ar fi putut să-i împiedice judecata lui Taggart, în afară de eșecul propriei sale prezentări. Chiar dacă încercase din răsputeri, demersul lui era sortit eșecului, aşa cum fusese sortit eșecului în toate întrevederile lor; nu contează ce ar fi zis, niciodată nu păruseră să vorbească despre același lucru.

— Jim, despre ce vorbești? Ce contează dacă dă cineva vina pe noi când şinele se dezmembrează?

James Taggart a zâmbit; era un zâmbet scurt, amuzat și rece.

— E înduioșător, Eddie, a zis el. Devotamentul tău față de Taggart Transcontinental e înduioșător. Dacă n-ai grija, o să te transformi într-unul din șerbii aia din vremea feudalismului.

— Exact asta sunt, Jim.

— Dar pot să te întreb dacă e treaba ta să discuți lucrurile astea cu mine?

— Nu, nu e.

— Și atunci de ce nu pricepi, odată că avem departamente care se ocupă de fiecare lucru în parte? De ce nu raportezi asta celor pe care-i interesează? De ce nu te duci să plângi pe umărul dragii mele surori?

— Uite care-i treaba, Jim, știu că nu eu trebuie să vorbesc cu tine. Dar îmi dau seama ce se întâmplă. Nu știu ce-ți zic ție consilierii tăi sau ce nu reușesc ei să te facă să înțelegi. Așa că m-am gândit că ar trebui să-ți spun eu.

— În la prietenia noastră din copilărie, Eddie, dar chiar crezi că asta ar trebui să-ți dea dreptul de a intra aici când vrei? Gândindu-ne la poziția pe care o ocupi, nu ar trebui oare să-ți aduci aminte că eu sunt președintele Taggart Transcontinental?

Era o cauză pierdută. Eddie Willers s-a uitat la el ca de obicei, fără să fie rănit, puțin șocat, și a întrebat:

— Deci n-ai de gând să faci nimic în legătură cu linia Rio Norte?

— N-am zis asta. Nici vorbă să fi zis asta. Taggart se uita la hartă, la linia roșie de la sud de El Paso. De îndată ce minele San Sebastián se pun în mișcare și filiala noastră mexicană începe să scoată profit...

— Hai să nu vorbim despre asta, Jim.

Taggart s-a întors, uimit de furia aceasta pe care nu o mai simțise vreodată în vocea lui Eddie.

— Ce s-a întâmplat?

— Știi ce s-a întâmplat. Sora ta a zis...

— S-o ia naiba și pe soră-mea! a zis James Taggart.

Eddie Willers nu s-a mișcat. N-a răspuns. A stat acolo, uitându-se drept înainte. Dar nu-l vedea nici pe James Taggart și nici vreun alt obiect din jurul său.